

Utvanning av profesjonsstudiet i psykologi

Finansieringen til nye studieplasser på profesjonsstudiet halveres. Samtidig åpner regjeringen for å utdanne flere psykologer. Kan konsekvensen bli lavere studiekvalitet?

JOURNALIST

Nanna Skram

PUBLISERT 1. november 2024

EMNER

Profesjon

stortingsmelding

budsjett

Siden 2020 har tre stortingsmeldinger omtalt forhold som innebærer store endringer for profesjonsstudenter i psykologi og utdanningsinstitusjonene deres. Finansieringen mer enn halveres for nye studieplasser som opprettes.

Kraftig kutt i Finansiering

Tidligere har Kunnskapsdepartementet øremerket midler til alle studiene på universitetene. Med ny finansieringsmodell får universitetene større frihet til selv å fordele midlene (Meld. St. 14 (2022–2023)).

Begrunnelsen for å innføre den nye modellen er at man ønsker en forenkling av finansieringssystemet og å gi mer autonomi til universitetene. For profesjonsutdanningen i psykologi kan modellen få store konsekvenser.

Med den nye finansieringsmodellen, som får virkning i statsbudsjettet for 2025, blir det tildelt langt mindre finansiering per profesjonsstudent i psykologi som blir ferdig, kalt «resultatbasert uttelling».

Tidligere var det seks forskjellige finansieringskategorier hvor profesjonsstudiet i psykologi var i nest øverste kategori fordi studiet har mye praksis og ferdighetstrening. Den nye finansieringsmodellen har bare tre finansieringskategorier.

Kategori 1, på 56 600 kroner, er blant annet samfunnsvitenskapelige bachelor og mastergrader.

I kategori 2 finner vi profesjonsstudiet i psykologi, som får 84 900 kroner. Tidligere mottok utdanningsinstitusjonene for profesjonsstudier i psykologi årlig 228 000 kroner per student (Kunnskapsdepartementet, 2023).

I finansieringskategorien som får mest midler, kategori 3, finner vi studiene medisin, veterinær og odontologi, som får tildelt 198 150 kroner.

I tillegg til å redusere resultatbasert uttelling, vil det også finansieres mindre for nye studieplasser. Fra nyåret vil det bli tildelt 103 900 kroner per studieplass i kategori 1 og 2, som er mer enn en halvering fra tidligere inndeling. De øvrige kliniske profesjonsutdanningene som er i kategori 3, vil få tildelt 302 450 kroner.

I forarbeidene til Profesjonsmeldingen, der ny finansieringsmodell er foreslått, sendte president i Psykologforeningen (NPF) Håkon Skard brev til Kunnskapsdepartementet. Han skriver at NPF er «bekymret for at en reduksjon i finansieringskategorier, som ikke er basert på kartlegging av reelle kostnader eller en konsekvensutredning, vil kunne lede til u hensiktsmessige vridningseffekter som rammer profesjonsutdanningen i psykologi.»

Skard synes det er vanskelig å si hvilke u hensiktsmessige effekter som kan bli resultatet av den nye finansieringsmodellen

– Psykologforeningen er bekymret for mulige uheldige utfall av det nye klassifiseringssystemet. Vi kan ennå ikke vite nøyaktig hva implikasjonene vil bli. Problemet er at det kan heller ikke Kunnskapsdepartementet siden det nye systemet ikke er skikkelig utredet, svarer han i en e-post.

Imidlertid er det foreslått å redusere finansieringen per nye studieplass med 124 200 kroner årlig, noe som må få noen konsekvenser.

– Vi er uenige i at departementet har satt profesjonsstudiet i kategori to i stedet for kategori tre sammen med de andre kliniske studiene der profesjonsstudiet i psykologi hører hjemme. Dette har vi tatt opp med departementet og utdanningskomiteen på Stortinget, skriver Skard.

Vil tape på flere studieplasser

Instituttleder på NTNU Magne
Arve Flaten. Foto: NTNU

Magne Arve Flaten, Instituttleder ved Institutt for psykologi på NTNU, forklarer at den nye satsen på 103 900 kroner kun gjelder for nye studieplasser som tildeles

utdanningsinstitusjonene.

– Tidligere år har vi fått fem eller ti nye studieplasser, og får vi det i fremtiden, vil vi få mindre penger per student enn før, sier han.

«- Det er ikke en økonomimodell som støtter opp om satsingen på psykisk helse»

Magne Flaten

NTNU, UiO, UiB og UiT sine nåværende studieplasser for profesjonsstudenter i psykologi vil bli finansiert som tidligere. Finansieringen kan likevel påvirke profesjonsstudiene i psykologi hvis de ønsker flere studieplasser, for da vil de få mer enn 100 000 mindre per student i året.

Med de nye satsene blir det vanskelig for utdanningsinstitusjonene å øke produksjonen av profesjonsstudenter, fordi de får mindre penger per student enn de gjorde tidligere, som ikke dekker kostnadene i studiet. Tilsvarende vil utdanningsinstitusjonene også tape mindre hvis de reduserer antall profesjonsstudenter.

Det synes Flaten ved NTNU er inkonsekvent.

– Det er ikke en økonomimodell som støtter opp om satsingen på psykisk helse, sier han.

Økonomiske innstramminger

Må tenke nytt med færre ansatte, angir Per Håkan Brøndbo. Foto: UiT.

Per Håkan Brøndbo, instituttleder ved Institutt for psykologi på Universitetet i Tromsø (UiT) mener at den økonomiske autonomien som er foreslått i finansieringsmodellen, er en endring universitetssektoren har ønsket seg. Å diskutere og gå i dialog rundt

konsekvenser og nødvendige grep med universitetsledelsen er enklere enn å måtte kontakte Kunnskapsdepartementet.

– På mange måter så har vi fått akkurat det vi har bedt om, sier han.

Samtidig synes Brøndbo det er uheldig at det kommer i en periode der det er totale rammeinnstramminger som følge av økonomiske nedgangstider. Da konkurrerer universitetssektoren med andre sektorer som også har behov for finansiering.

– På UiT har vi hatt en total gjennomgang av studieporteføljene der vi forventer synergieffekter og å kunne imøtekomme de nye budsjetttrammene for fremtiden, sier han.

For de ansatte på UiT vil det komme endringer. Brøndbo forteller at det har vært nødvendig å redusere antall fag, særlig på bachelornivå i psykologi, men de skal også ha en gjennomgang av profesjonsfagene. Undervisning i de gjenværende fagene vil foregå med større grad av sambruk av emner innenfor både bachelor og profesjon. Dette har instituttet forberedt seg på, og ledige stillinger på grunn av naturlig avgang har ikke blitt besatt på nytt.

– Vi kan ikke fortsette å fordele alle de gamle oppgavene på stadig færre ansatte, men må tenke nytt, sier han.

Profesjonsutdanningene ved UiO, UiB og NTNU har besluttet å ikke gjennomføre noen drastiske endringer som følge av den nye finansieringsmodellen.

Kan tape på at studentene ikke blir ferdig i tide

Den nye finansieringsmodellen fjerner den gamle kandidatindikatoren, som tok utgangspunkt i antall ferdige kandidater som uteksamineres på profesjonsutdanningen. Den nye modellen innfører to kriterier for å fullføre studiet på normert tid:

TIDSLINJE Stortingsmeldinger og innstillinger som omtaler endringer for universitetssektoren, inkludert profesjonsstudiet i psykologi. (Se bilde i [full størrelse](#).)

– En institusjons fullføringsandel sammenlignet med gjennomsnittet for de andre institusjonene.

– En institusjons endring i egen andel fra året før.

Dekan Norman Anderssen ved UiB sier det blir viktigere å fullføre på normert tid. Foto: Eivind Senneset, UiB.

I gammel modell var kandidatuttellingen 182 800 kroner for en kandidat. I ny modell er uttellingen satt til 84 900 kroner for hver student som gjennomfører på normert tid.

– Dette betyr at det å fullføre på normert blir et mye viktigere fokus for oss enn tidligere, sier han.

– Studenter som tar rettighetspermisjon eller blir sykemeldt vil ikke regnes som å bli ferdig til normert tid, forklarer Norman Anderssen, dekan på Universitetet i Bergen.

Anderssen forteller at han forstår insentivet til regjeringen som ønsker at unge personer skal komme seg tidlig ut i arbeid. Han mener det gagnar ikke bare personen som skal jobbe, men også samfunnet.

– Men at rettighetspermisjoner skal telles som å ikke bli ferdig på normert tid synes jeg er urimelig.

Paradoksale meldinger

Professor Signe Hjelen Stige mener det er behov for flere psykologer. Foto: UiB.

Antallet psykologer som har utdannelsen sin fra utlandet, har lenge vært økende. Hvis den nye finansieringsmodellen skulle medføre en reduksjon i antall norske studieplasser, er det naturlig å tenke seg at denne utviklingen vil fortsette. Paradoksalt nok, til tross for at finansieringen av profesjonsstudiet i psykologi mer enn halveres, tilrettelegger regjeringen samtidig gjennom gradsforskriften for flere norske studieplasser (Innst. 425 S (2020–2021)).

Professor i klinisk psykologi Signe Hjelen Stige har tidligere vært med på å vurdere søknader om autorisasjon for psykologutdanninger i utlandet.

– Det er interessant, men krevende å vurdere søknadene. Vi trenger flere psykologer i Norge. Samtidig er det stor variasjon i utdanninger internasjonalt, og det kan være utfordrende å vurdere om utdanningen er ekvivalent med den norske utdanningen. Psykologtittelen i Norge skiller seg fra mange andre land ved at den gir rettigheter til selvstendig diagnostisering. I en slik kontekst gir det mening at regjeringen ønsket å åpne opp gradsforskriften og utdanne flere psykologer i Norge, sier hun.

Utsiktene for profesjonsstudiet i psykologi i Norge er altså sprikende. En økende andel psykologer utdanner seg i utlandet, men autorisasjonen i Norge er vanskelig å få.

Studiet må være kostbart

Instituttleder Bjørn Lau, leder på Psykologisk institutt i Oslo, liker ikke utviklingen. Foto: UiO.

«- Profesjonsutdanningen i psykologi er tung og dyr, og den skal være dyr, sier Lau»

Bjørn Lau

Bjørn Lau, instituttleder ved Psykologisk institutt på Universitetet i Oslo forteller at ledelsen på Psykologisk institutt ved UiO ikke liker utviklingen av finansiering til studiet.

Han er urolig for at det har oppstått en misforståelse blant sentrale myndigheter om hva som utdannes på profesjonsstudiet i psykologi.

– Vi utdanner ikke psykologer som i resten av Europa. Vi utdanner autoriserte psykologer med erfaring fra praksis, som kan gå rett over til en spesialitetspraktisering i neste omgang.

Lau er spesielt bekymret for at profesjonsstudiet i psykologi forventes å koste mindre, og at tildelingen blir basert på en normativ antakelse om hva det burde koste.

Statsbudsjettet 2025: Ingen støtte til profesjonsutdanningen i psykologi

Utdanningsinstitusjoner som har ventet på å utdanne flere profesjonsstudenter, får ikke støtte fra regjeringen.

Institusjoner som ønsket å opprette profesjonsstudiet i psykologi, kan være skuffet over manglende finansiering fra regjeringen (Kunnskapsdepartementet, 2024).

I statsbudsjettet for 2025 kan psykologutdanningene se langt etter å utdanne flere til psykologer.

Fire universiteter og høyskoler har søkt om godkjenning til å etablere profesjonsstudium i psykologi. Både Universitetet i Stavanger (UiS) og Universitetet i Agder (UiA) sendte søknad til NOKUT og fikk avslag i 2021, men begge søkte på nytt. UiA fikk nylig sitt andre avslag. OsloMET og Høyskolen Kristiania har også sendt inn søknader. UiS fikk godkjent psykologutdanning fra NOKUT tidlig i 2024.

Mange forventninger til nye profesjonsutdanninger

Regjeringen har allerede tilrettelagt for at flere utdanningsinstitusjoner skal kunne utdanne flere til psykologer (Innst. 425 S (2020–2021)). Selv om flere har søkt NOKUT om å få akkreditering, er det ingen som får finansiering til å starte opp.

I tillegg er finansieringen til nye studieplasser på profesjonsstudiet i psykologi varslet å halvere. Dette løftet holdes, og trer i kraft i starten av 2025. Reduksjonen i finansiering vil gjelde for utdanningsinstitusjoner som ønsker å utdanne flere profesjonsstudenter enn de allerede gjør.

Regjeringen har også varslet en satsing på desentraliserte utdanningstilbud for profesjonsutdanninger gjennom Profesjonsmeldingen (Meld. St. 19 (2023–2024)).

Universitetet i Oslo (UiO) ønsker å opprette et desentralisert tilbud sammen med Sykehuset Innlandet. Behovet for desentralisering begrunnes i Profesjonsmeldingen med mangel på psykologer i landlige kommuner.

Det er mange institusjoner som får støtte til desentraliseringstiltak, men UiO er ikke en av dem.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 61, nummer 11, 2024, side 734-739

JOURNALIST

Nanna Skram

+ Vis referanser

Innst. 425 S (2020–2021). Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Styring av statlige universiteter og høyskoler og representantforslag om å endre gradsforskriften slik at flere studiesteder kan tilby utdanninger arbeidslivet har behov for. Utdannings- og forskningskomiteen. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2020-2021/inns-202021-425s/?all=true>

Kunnskapsdepartementet. (2023). Orientering om statsbudsjettet 2024 for universitet og høgskular. Etter vedtak i Stortinget 18. desember 2023. Mål for universitet og høgskular, budsjett og endringar i løyving og finansieringssystemet. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/31af8e2c3a224ac2829e48cc91d89083/v3.-orientering-om-statsbudsjettet-2024-for-universitet-og-hogskular.pdf>

Kunnskapsdepartementet. (2024, 7. oktober). Statsbudsjettet 2025: Høge løyvingar og tydelege prioriteringar for høgare utdanning og forskning. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/hoge-loyvingar-og-tydelege-prioriteringar-for-hogare-utdanning-og-forsking/id3056076/?expand=factbox3056501>

Meld. St. 14 (2022–2023). Utsyn over kompetansebehovet i Norge. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20222023/id2967608/?ch=1>

Meld. St. 19 (2020–2021). Styring av statlige universiteter og høyskoler. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20202021/id2839431/?ch=1>

Meld. St. 19 (2023–2024). Profesjonsnære utdanningar over heile landet. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20232024/id3032273/?ch=1>

Orientering om statsbudsjettet 2025 for universitet og høgskular. (2024). Mål for universitet og høgskular, budsjett og endringar i løyving og finansieringssystemet. (Kunnskapsdepartementet). Regjeringen.no.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/31af8e2c3a224ac2829e48cc91d89083/orientering-om-forslag-til-statsbudsjettet-2025-for-universitet-og-hogskular.pdf>